

Popov – zaniklá obec a měnící se krajina

Erika Smrtová, *Apus*, z. s.

Zaniklé obce patří ke Krušným horám stejně, jako k nim patří různé štoly a terénní propadliny způsobené těžbou vzácných kovů. Krajina, ve které dodnes nalézáme zbytky budov, políček a zahrad, nám připomíná smutný osud obcí a jejich obyvatel, kteří odsud byli po druhé světové válce násilně vysídleni. Na mnohá důlní díla dnes pohlížíme jako na technické památky, které sice již neplní svou úlohu, ale jsou zajímavé nejen pro geology, ale také pro turisty. Avšak se zaniklými obcemi jako bychom si nevěděli rady: jsou sice také součástí naší historie, jenže zrovna k této epoše se nevztahujeme příliš rádi. A tak se o zaniklé obce nijak nestaráme a necháváme je přírodě napospas. Jako kdybychom si mysleli, že houstnoucí porosty pohlítí nejen zbytky obcí, ale také onu nevstřebranou historii.

V Krušných horách se na mnohých místech začalo během posledních deseti let pravidelně hospodařit. Na pastvinách vidáme krávy a ovce, louky jsou sečeny, obnovují se meze a vysazují se aleje. Díky tomu se krajina stává pestřejší, strukturovanější a nabízí více vhodného životního prostoru pro mnohé druhy rostlin a živočichů. Na druhou stranu tu ale máme místa, kde nám zarůstá a mizí téměř před očima nejen dlouhá historie mnohých lidských pokolení, ale také krajina, která byla po generace utvářena.

Avšak některá místa jako kdyby nechtěla být zapomenuta. Přes svou pohnutou minulost vyzařují zvláštní energii, která pozorného návštěvníka donutí k zastavení, spočinutí a přemýšlení. Jsou to místa, která mají velmi silného *genia loci*, díky němuž jsou lidmi znovu a znovu objevována a utvářena v souladu s novou dobou a novým historickým kontextem.

Takový je i Popov u Jáchymova. Malá osada rozprostírající se v sedle mezi Popovskou horou a Popovským Špičákem, jež byla založena ve 13. století. Nejprve byla nazývána Rinoltigrün, později Pfaffengrün. Život tu nebyl zrovna snadný, neboť zdejší půdy jsou mělké a málo úrodné. Přes-

to byl Popov trvale osídlen téměř 700 let. Místní historie pamatuje založení a rozkvět Jáchymova v 16. století, třicetiletou válku, objev radia a polonia v 18. století, rozmach těžby uranu a odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce. Popovští rodáci již zřejmě nejsou mezi námi, a tak jedinými svědky této dlouhé historie jsou staré památné lípy, jejichž rozložitá koruna vrhá příjemný stín na místa, kde kdysi stávala stavení.

Vždy, když na Popov dorazím, kladu si otázku, zda si toto a podobná místa nezaslouží něco trochu víc, než jen pouhé ponechání svému osudu. Co ale s nimi? Obnova osídlení se na první pohled zdá nereálná, kdo by chtěl žít na tak odlehleém místě a s takovou historií? Na druhý pohled však ani tato myšlenka nemusí být tak úplně fantaskní. Zás tak špatné pro život to tu nemohlo být, když zde lidé žili takovou řádku let. Jenže lokalita je dnes mnohem víc lesem než bezlesím a navrácení do nějakého „původního“ stavu by bylo mnohými vnímáno jako barbarství. Vždyť nám tu za těch sedmdesát let vyrostl pěkný přirozený les. Kdo ale rozhoduje o tom, jak bude naše krajina vypadat? Kdo a na základě čeho rozhodne, že les je „hodnotnější“ než pastvina?

Někteří krajinní ekologové vnímají oblast bývalých Sudet jako krajinu pustou, neudržovanou, nemalebnou. Postrádají zde ony klasické barokní struktury, které jsou ve vnitrozemí lépe patrné a nutno říci, že jsou dnes na mnohých místech s úspěchem obnovované. Možná mají pravdu. Když se ale zeptáte místních lidí, jak oni vnímají krajinu Krušných hor, dozvíte se, že je pro ně „tou divokou přírodou“, jsou na ni zvyklí, je to jejich domovina. A to je podle mě velmi důležité. Však také Evropská úmluva o krajině říká, že by krajině plánování mělo definovat cílový stav krajiny (tedy takový stav, ke kterému směřujeme pomocí navrženého managementu) s ohledem na kvalitu a hodnoty, které jí přisuzují její obyvatelé. A nejedná se zde pouze o hodnoty přírodní, ale také hodnoty kulturní, historické či estetické.

Možná je úplně jedno, zda Popov necháme zarůst lesem, nebo tam uděláme pastviny. Všechna místa se mění. To ale neznamená, že musí ztratit svého ducha. Ať už uděláme cokoli, měli bychom se snažit jej zachovat. Architekt Christian Norberg-Schulz říká, že ochraňovat či uchovávat ho znamená konkretizovat jeho podstatu ve stále novém historickém kontextu. Jsem přesvědčena, že právě o této podstatě by měla být vedena veřejná diskuze. Co tato místa pro lidi znamenají, co se jim tam líbí, proč se tam vrací, co tam cítí? Když dokážeme odpovědět na tyto otázky, dokážeme nalézt nový význam „bývalých“ zaniklých obcí.

Na Popově proběhla v loňském roce první akce, která měla za cíl připomenout a oživit toto nádherné místo. Konala se zde kreativní dílna Hanky Vaculíkové, recitál Viktora Braunreitera s houslovým doprovodem Aliny Krejčové a Ondřeje Hanouska, na kytaru zahrál Petr Linhart. Kolem Dolní Popovské lípy byla umístěna kruhová lavice, která zde, dle zápisků pana kronikáře Ježka, kdysi bývala. Osud Popova nově připomínají také dvě naučné cedule. Na místo dorazilo téměř sto návštěvníků, část z nich byla také z Německa. Většinou se nápad líbil, samotné místo hodnotili jako velmi hezké a působivé. Není to mnoho, je to ale snad dobrý začátek pro nový Popov.

Více informací na www.zaniklaobecpopov.cz. ■

▲ Zbytky jednoho z domů v Dolním Popově.

▼ Horní Popovská lípa. Obě fotografie Erika Smrtová.

